

MÊ LÀM VƯỜN, TRỒNG RAU...

Mỗi người

trong đời đều có một, hay nhiều hơn một, niềm đam mê để theo đuổi. Có người mê những thú vui sang trọng, rất “quý tộc,” như ngồi nhâm nhi cà phê Ý trong những quán nhỏ thơm nức mùi espresso, mê sưu tập đồng hồ Thụy Sĩ với những bộ máy tinh vi chạy chính xác từng

giây, mê chơi golf giữa những sân cỏ xanh mướt, hay mê những chuyến cruise vòng quanh thế giới để mỗi sáng thức dậy ở một bến cảng/phố biển khác nhau. Những niềm đam mê ấy thường gắn với sự dư dả, mà nhìn vào người ta dễ nghĩ ngay: “Dân có điều kiện.”

Nhưng bên cạnh những cái mê sang trọng đó, cũng có những niềm vui rất bình dị, rất quê mùa, thậm chí còn... dính đầy bùn đất. Vậy mà một khi đã dính vào rồi, người ta lại khó lòng dứt ra được. Một trong những cái mê dễ “nghiện” nhất chính là mê làm vườn, trồng rau, trồng hoa...

Nghe qua thì tưởng đơn giản lắm. Chỉ là vài luống rau xanh, mấy gốc cà chua, vài dây khổ qua bò quanh hàng rào hay vài chậu hoa nho nhỏ trước hiên nhà. Nhưng lạ ở chỗ, người mê làm vườn có thể bỏ hàng giờ ngoài sân mà không biết chán. Sáng vừa thức dậy, chưa kịp uống hết ly cà phê đã bước ra xem cây bầu hôm qua có thêm bông mới không, dây đậu đũa có leo cao thêm chút nào chưa. Chiều đi làm về mệt rũ rời, chưa kịp thay quần áo đã vội xách vòi nước ra tưới từng chậu cây, lom khom nhổ cỏ, bắt sâu như chăm sóc những đứa con nhỏ của mình.

Tôi cũng không biết cái thú làm vườn bắt đầu với mình từ lúc nào.

Có thể từ ngày nhìn bó rau muống ngoài chợ bán với cái giá khiến người ta giật mình rồi buột miệng nghĩ: “Ủa, sao mình không tự trồng?” Cũng có thể từ lần ăn tô canh chua mà cộng bạc hà mềm nhũn, nhạt nhẽo như miếng khăn giấy ngâm nước, làm mình nhớ quay quắt mùi rau vườn ngày xưa ở quê nhà.

Nhưng có lẽ sâu xa hơn, cái mê đó đến từ lúc con người bắt đầu muốn sống chậm lại.

Khi tuổi đời không còn quá trẻ, người ta tự nhiên bớt thích chen chúc, bớt thấy niềm vui trong những thứ ồn ào náo nhiệt. Điều mình cần đôi khi chỉ là một khoảng sân nhỏ có màu xanh của lá, buổi sáng bung ly cà phê bước ra hiên nhìn những giọt sương còn đọng trên lá non mà thấy lòng nhẹ tênh. Cảm giác ấy khó giải thích lắm.

Một chiếc lá mới nhú cũng đủ làm vui cả ngày. Một trái ớt đầu mùa đỏ lên giữa đám lá xanh khiến mình hân hoan như vừa nhận được món quà bất ngờ. Có những buổi chiều mưa nhẹ, chỉ đứng dưới mái hiên nhìn nước nhỏ xuống mấy luống rau thôi mà lòng đã thấy bình yên kỳ lạ. Bao nhiêu mệt mỏi, bao nhiêu chuyện nhức đầu ngoài đời sống bỗng nhiên dịu xuống hết.

Người ta thường nói đùa:

“Giàu chơi xe, nghèo trồng rau.”

Nghe qua tưởng chỉ để cười, nhưng nghĩ kỹ cũng có phần đúng. Người mê xe bỏ hàng giờ lau chùi, chăm sóc chiếc xe bóng loáng của mình. Còn người mê trồng rau thì nâng niu từng cọng hành, từng lá húng quế như báu vật. Nhưng theo tôi, người trồng

rau chưa chắc nghèo.

Nhiều người nhà cao cửa rộng, xe sang, công việc thành đạt vẫn mê làm vườn như thường. Sau những giờ họp hành căng thẳng, họ thay quần áo, bước ra sân cuốc đất, tưới cây. Không phải vì thiếu rau để ăn, mà vì thiếu cảm giác bình yên mà cây cối mang lại. Chỉ có điều, người mê làm vườn chắc chắn là... siêng. Và đôi khi hơi khùng một chút.

Bởi ai từng trồng rau rồi sẽ hiểu, đây không phải thú vui nhẹ nhàng như người ngoài tưởng tượng. Mùa đông ngồi trong nhà coi Youtube học cách trồng cà chua hữu cơ, cách ủ compost, cách trị sâu mà không dùng thuốc. Mùa xuân hí hửng đi mua hạt giống như chuẩn bị mở nông trại. Mùa hè ngày nào cũng lom khom ngoài sân, tay chân đầy đất cát, mặt mũi đầm mồ hôi nhưng lòng vẫn vui. Đến mùa thu lại ngồi tiếc mấy dây bí chưa kịp ra trái vì trời bắt đầu trở lạnh.

Có người đi vacation mà lòng cứ nhớ mấy chậu rau ở nhà. Có người nửa đêm bật dậy chỉ vì sợ quên đem cây vào khi trời sương giá. Có người đi ăn phở mà mắt cứ nhìn chăm chăm đĩa rau thơm để coi người ta dùng giống húng gì, rau quế gì. Nói thật, người mê trồng rau đôi khi hơi... kỳ (một cục), nhưng đó là cái kỳ rất dễ thương.

Giữa một cuộc sống quá nhanh, quá bận rộn và đầy áp lực, con người ta vẫn còn giữ được niềm vui giản dị khi nhìn một hạt giống nảy mầm, một chiếc lá non lớn lên từng ngày... Và có lẽ, đó cũng là một cách để giữ cho lòng mình xanh lại.

Cái “mê” làm vườn nó giống như một thứ bệnh lây lan trong cộng đồng người Việt ở Mỹ. Hết tháng Tư, tháng Năm vừa tới là thiên hạ bắt đầu hỏi nhau:

- Năm nay trồng gì chưa?
- Có giống bầu da ếch không?
- Chỗ nào bán phân rẻ?

Và rồi, từ những niềm vui rất nhỏ đó, người ta tìm thấy nhau.

Những người cùng mê làm vườn, trồng rau, trồng hoa dần dần tụ lại thành những cộng đồng riêng trên Facebook hay các diễn đàn mạng để chia sẻ kinh nghiệm, khoe thành quả và giúp nhau học hỏi cách trồng trọt. Người này chỉ người kia cách ươm hạt, pha đất, bón phân, trị sâu. Có khi chỉ một trái khổ qua đầu mùa hay một luống rau cải xanh mướt cũng đủ làm cả nhóm xôn xao, vui lây như chuyện nhà mình.

Điều dễ thương là trong những diễn đàn đó, người ta không chỉ chia sẻ cây trái mà còn chia sẻ cả sự gần gũi, tình đồng hương và những niềm vui rất đời thường giữa cuộc sống xa quê.

Như chị bạn văn Thơ Thơ Cẩm Tú, người chúng tôi quen biết từ thuở internet còn rất sơ khai, thời của tạp chí liên mạng Suối Nguồn ngày ấy. Hồi đó, chị nổi tiếng với những bài viết nhẹ nhàng, đầy cảm xúc. Vậy mà theo thời gian, chị cũng “bê bết” để quay về với đất đai, vườn tược và niềm vui chăm cây trồng rau.

Từ niềm đam mê đó, chị lập ra nhóm “Vườn Texas” trên Facebook, quy tụ hàng ngàn người Việt cùng sở thích làm vườn khắp nơi. Trong nhóm, mỗi ngày người ta chia sẻ với nhau từ chuyện hạt giống, mùa trồng, cách trị sâu cho tới những hình ảnh giản dị như một giàn mướp trĩu trái hay một luống rau thơm xanh mướt sau nhà.

Có lẽ vì vậy mà những nhóm làm vườn lúc nào cũng đầy không khí thân tình. Người ta vào đó không chỉ để học cách trồng cây, mà còn để tìm lại chút bình yên, chút hương vị quê nhà và cảm giác mình vẫn còn thuộc về một cộng đồng có chung niềm vui rất mộc mạc ấy.

Tôi có biết ông bà chủ tiệm tạp hóa Phước Hưng ở Springfield, Virginia. Hai ông bà quanh năm bán buôn, khách ra vô nườm nượp. Nhưng hết tới tháng Sáu là bắt đầu mất tập trung. Khách còn đang lựa nước mắm thì ông chủ đã đứng ngó đồng hồ.

Có lần tôi đang tính tiền, ông hấp tấp nói:

- Mua lẹ đi Nị, hôm nay Ngô phải về trồng rau.

Nói xong ông cười hề hề như người vừa thú nhận một bí mật lớn lao.

Tôi tưởng ông nói chơi, ai dè vài hôm sau ghé lại, bà chủ cũng than:

- Ông mê làm vườn dữ lắm. Từ sáng tới tối cứ nghĩ tới mấy luống cải.

Rồi bà cũng thú thật:

- Mà tui cũng vậy.

Thế là cả hai vợ chồng cùng “bệnh”. Ban ngày buôn bán ở chợ, chiều về thay đồ làm nông dân. Nhà bên hông tiệm có mấy thùng xếp xếp dài, nào cải xanh, tần ô, húng quế, cà chua, khổ qua leo giàn nhìn mát cả mắt.

Ông chủ còn khoe:

- Rau nhà trồng ăn ngọt hơn rau chợ nhiều.

Người mê trồng rau thường có niềm vui rất lạ. Một trái ớt đầu mùa cũng đủ làm họ sung sướng như trúng số. Một dây bí ra bông là chụp hình gửi khắp nơi. Có người còn nói chuyện với cây. Tôi biết điều này vì... tôi cũng vậy.

Hơn mười năm nay, cứ tới mùa xuân là lòng tôi bồn chồn. Trong khi người ta lo vacation, tôi lo coi Home Depot có sale đất chưa.

Ba tôi thì khỏi nói, mới đầu tháng Ba thôi là đã bắt đầu nhắc:

- Nhớ canh Costco coi khi nào họ đem đất trồng rau ra bán nghen!

Cái giọng nhắc nghe còn sốt ruột hơn chờ Black Friday sale.

Mà đúng thiệt, dân mê làm vườn ai cũng hiểu “mùa đất” ở Costco quan trọng cỡ nào. Chỉ cần thấy mấy pallet đất trồng cây bắt đầu xuất hiện ngoài sân là trong lòng nao nao như báo hiệu mùa xuân đã thật sự tới.

Năm nào cũng vậy, cứ tới mùa là tôi lái chiếc pickup truck ra Costco “canh me.” Hễ thấy đất và phân vừa chung ra là chất đầy một xe bán tải đem về. Bao nào bao nấy nặng muốn gãy lưng, vậy mà lúc chất lên xe thì hăng hái lạ thường. Rồi đem về chia cho hai nhà (nhà ba tôi và nhà tôi).

Có khi sân garage chất đầy bao đất, nhìn

không khác gì kho vật liệu xây dựng. Ba tôi thì đứng chống nạnh ngó đồng đất với vẻ hài lòng như vừa mua được của quý. Còn tôi thì vừa khuôn vừa tự hỏi không hiểu sao mỗi năm đã nói “trồng ít thôi,” cuối cùng vẫn mua cả núi đất như chuẩn bị mở nông trại.

Cái vui của người mê làm vườn nhiều khi chỉ đơn giản là cảm giác đầu mùa xuân chở những bao đất mới về nhà. Là mùi đất thơm ngai ngái khi vừa mở bao ra. Là hai cha con đứng bàn chuyện năm nay trồng thêm bí dưa giống của Nhật Bản, cà chua hay khổ qua, nên làm giàn bầu

ở đâu, trồng rau muống chỗ nào cho nhiều nắng. Đó là những chuyện rất nhỏ, rất bình thường. Mà sau này nghĩ lại, đôi khi đó lại là những ký ức ấm áp nhất.

Có năm tuyết chưa tan hết, tôi đã lái xe đi mua đất trồng rau. Nhân viên Costco chắc tưởng tôi mở nông trại vì mỗi lần mua cả chục bao đất. Đôi khi tôi còn phải “ăn gian” một chút. Costco giới hạn mỗi membership chỉ được mua mười bao đất hay phân, mà mười bao thì nhằm nhò gì với dân mê làm vườn.

Thế là tôi chất đủ mười bao lên xe trước, chạy ra parking lot bỏ xuống, rồi tinh bơ đẩy xe quay ngược trở về mua thêm đợt nữa. Có hôm làm tới hai, ba vòng như đang tiếp tế vật tư cho nông trại.

Mấy anh nhân viên Costco chắc nhìn riết cũng quen mặt. Thấy tôi xuất hiện ở khu garden là biết mùa trồng rau đã tới. Có người còn cười hỏi:

- Trồng rau hay mở farm vậy?

Tôi cũng cười trừ. Chứ nói thật, lúc đó trong đầu chỉ nghĩ tới mấy luống rau chua, rau muống, giàn khổ qua với đám rau má đang chờ đất mới ở nhà.

Cái vui của dân mê làm vườn đôi khi kỳ cục vậy đó. Người khác đi Costco mê coi TV, laptop hay đồ điện tử sale. Còn mình thì đứng ngắm pallet đất, bao phân với ánh mắt đầy xúc động.

Thấy bảng “Garden Soil” là tim rung động hơn thấy hàng hiệu giảm giá.

Đi ngang quầy TV 85 inch không thèm nhìn. Nhưng thấy bảng sale “Garden Soil” là mắt sáng rỡ. Home Depot, Lowes đối với người mê làm vườn giống như Disneyland. Bước vô đó là quên giờ quên giấc. Người bình thường đi mua một món rồi về. Còn dân mê trồng rau đi một vòng rồi tự nhiên ôm thêm sáu chậu ớt, cả trăm bao mulch, với cái vòi nước mới.

Trong đầu lúc nào cũng có suy nghĩ rất lạc quan:

- “Trồng thêm chút nữa chắc không sao.”

Nhưng kết quả thường là sân sau biến thành nông trại mini.

Có năm tôi trồng nhiều quá, ăn không kịp phải đem cho hàng xóm, đem vào sở làm.

Một bà hàng xóm nói:

- Please... no more lettuce...

Nhưng người trồng rau có tật rất dễ thương là thích cho. Hễ cây ra trái nhiều là đem biếu. Cho rau giống như chia sẻ niềm vui. Một bó rau muống mới hái thơm mùi đất làm người ta thấy gần nhau hơn.

Tôi nhớ thời bà Michelle Obama còn ở Bạch Cung, bà cho trồng rau ngay trong khu vườn nổi tiếng phía Nam. Chuyện đó lúc đầu làm nhiều người ngạc nhiên. Giữa nơi quyền lực nhất nước Mỹ mà lại có luống cải, luống cà chua, rau thơm. Nhưng nghĩ kỹ thì rất hay.

Bà muốn khuyến khích người dân ăn uống lành mạnh, sống gần thiên nhiên hơn. Khu vườn đó không chỉ cung cấp rau sạch cho nhà bếp Bạch Cung mà còn mang ý nghĩa giáo dục trẻ em về dinh dưỡng.

Tôi coi hình thấy bà mặc áo giản dị, tay cầm xẻng, cúi xuống trồng rau. Tự nhiên thấy việc làm vườn trở nên thân thiện và gần gũi vô cùng.

Hóa ra từ người bình dân tới Đệ Nhất Phu Nhân cũng có chung niềm vui nhìn một cây cà chua lớn lên mỗi ngày. Làm vườn thật ra có nhiều lợi ích hơn người ta tưởng.

Trước hết là khỏe người. Ai từng cuốc đất, bung bê bao phân, kéo vòi nước sẽ hiểu làm vườn là một môn thể thao trá hình. Mồ hôi chảy ròng ròng nhưng lòng vui. Không cần gym mà ngày nào cũng vận động.

Rồi khỏe tinh thần. Có những hôm mệt mỏi, chỉ cần ra sân nhổ cỏ một chút là đầu óc nhẹ hẳn. Nhìn mấy chiếc lá rung trong gió thấy lòng bình an kỳ lạ. Cây cối không nói gì nhưng lại chữa lành rất giỏi.

Nhiều người về hưu sau một thời gian buồn chán, nhờ làm vườn mà vui trở lại. Sáng thức dậy có cái để mong. Hôm nay coi bầu ra trái chưa. Mai coi rau cải lớn tới đâu. Mỗi ngày đều có chuyện để hy vọng. Mà hy vọng là thứ rất quan trọng cho đời sống con người.

Rồi cuối cùng, sau bao nhiêu ngày tưới tắm, bắt sâu, hồi hộp chờ đợi, cũng tới lúc có rau sạch cho cả gia đình ăn. Đó có lẽ là phần thưởng vui nhất của người mê làm vườn.

Vào mùa hè, hầu như ngày nào trong bữa cơm của hai vợ chồng tôi cũng có một rổ rau tươi mới hái ngoài vườn. Rau còn thơm mùi đất, lá còn đọng chút nước sau khi vừa rửa xong, nhìn thôi cũng thấy ngon miệng.

Khi thì hái một rổ xà lách, rau thơm, tía tô để cuốn bánh xèo, ăn với cá nướng hay mực hấp. Khi thì cắt mớ rau quế, húng lủi, cải non ăn kèm mì Quảng hay thịt heo luộc. Có hôm chỉ cần hái vài cọng mồng toi, ít rau đay, thêm trái mướp non là đã có nồi canh ngọt lịm cho bữa cơm chiều. Những món ăn vốn

rất bình thường bỗng ngon hơn hẳn khi biết rau đó do chính tay mình trồng.

Cái ngon không chỉ nằm ở vị tươi sạch, mà còn ở cảm giác vui vui trong lòng. Mỗi cọng rau trên mâm cơm đều có công sức mình trong đó (từ ngày ngâm hạt, trộn đất, tưới nước cho tới lúc hái xuống).

Nhiều khi ngồi ăn, hai vợ chồng còn nói đùa với nhau:

- Rau này non mướt. Mua ở đâu mà ngon quá...

- Ở 6614 đó!

Những câu chuyện nhỏ xíu vậy thôi mà làm bữa cơm gia đình thấy ấm áp hơn nhiều.

Có lẽ vì thế mà người mê trồng rau không chỉ trồng để ăn. Họ trồng để vui, để nhớ quê nhà, để thấy mình gần với thiên nhiên hơn. Và đôi khi, chỉ để mỗi chiều bước ra vườn hái một rổ rau xanh mang vào bếp mà nghe lòng bình yên lạ thường.

Tôi còn nhận ra người mê trồng rau thường hiền hơn. Có lẽ vì họ học được tính kiên nhẫn từ cây cối. Gieo hạt không thể bắt cây lớn ngay ngày mai. Phải chờ. Phải chăm. Phải chịu khó. Đôi khi trồng thất bại nữa.

Có năm tôi trồng dưa leo rất hăng hái. Kết quả sâu ăn sạch. Tôi tức muốn khóc. Nhưng vài tuần sau lại hí hửng mua cây mới về trồng tiếp. Như năm nay chẳng hạn, thời tiết cứ thất thường lúc nóng lúc lạnh làm dân mê trồng rau tụi tôi khổ sở không ít. Mới thấy vài hôm nắng ấm là hí hửng đem hột rau muống, bí đao ra ngâm rồi gieo xuống đất. Cây vừa nhú lên được vài ba lá non, nhìn xanh mướt mà lòng mừng rơn, thì đúng một cái, cơn lạnh lại bất ngờ ập tới.

Sáng bước ra vườn thấy mấy cây con rũ xuống mà xót như nhìn công sức mình teo theo thời tiết. Thế là lại phải bắt đầu từ đầu. Lại lục hộp hạt giống, lại ngâm hột qua đêm, lại chờ từng mầm non nhú lên như chưa từng có cuộc “sương giá” nào xảy ra.

Nhưng lạ lắm, người mê làm vườn dù bị thời tiết “đánh” hoài vẫn không nản. Cây chết thì trồng lại. Hột hư thì gieo đợt khác. Buồn chút rồi thôi, vài hôm sau lại hí hửng như chưa từng thất vọng lần nào.

Có lẽ vì người trồng rau lúc nào cũng tin vào mùa tới, vào những mầm xanh sẽ mọc lên trở lại.

Người làm vườn rất lạ. Bị cây phản bội vẫn tha thứ dễ dàng. Rồi cái thú làm vườn còn kéo người ta gần nhau hơn. Bạn thử tưởng tượng một buổi chiều mùa hè, vài người bạn đứng quanh giàn khổ qua, vừa hái rau vừa nói chuyện quê hương. Có người kể chuyện thời nhỏ tưới rau bằng gàu nước giếng. Có người nhớ luống cải sau nhà mẹ trồng ngày xưa.

Chỉ vài cọng rau thôi mà kéo cả tuổi thơ trở lại. Có lẽ vì thế nên người Việt xa quê rất mê trồng rau. Trong mấy luống rau đó có mùi quê hương. Có ký ức. Có cảm giác mình vẫn giữ được một phần đời cũ.

Mỗi lần thấy rau răm, tía tô hay mồng tơi mọc xanh, tôi lại nhớ những bữa cơm nghèo ngày xưa. Nhớ tiếng dao thót trong bếp. Nhớ tiếng mẹ gọi ăn cơm giữa trưa hè...

Làm vườn không chỉ để có rau ăn. Đó còn là cách giữ lại những điều thân thuộc trong đời sống quá nhiều đổi thay này. Dĩ nhiên, người mê trồng rau cũng có vài “triệu chứng” khá buồn cười là đi đâu cũng nhìn đất. Tới nhà người ta trước tiên ngó sân sau. Thấy khoảng đất trống là tiếc giùm.

Đi ăn phở thấy cọng húng quế già, lấy giấy bọc lại đem về giâm. Tôi từng thức dậy lúc sáu giờ sáng chỉ để coi cây bầu tối qua có nở bông không. Và cảm giác sung sướng khi thấy trái bí non đầu tiên thật khó giải thích với người không mê làm vườn. Nhưng thôi, cuộc đời ai mà chẳng cần một cái mê vô hại để vui sống?

Có người mê câu cá. Có người mê đánh golf. Có người mê shopping... Còn chúng tôi mê nhìn hột nảy mầm, nhìn bông kết trái; một niềm vui rất nhỏ. Và biết đâu, trong thời đại mọi thứ đều vội vã, cái thú chăm một cái cây mỗi ngày lại là cách giúp con người sống chậm hơn, tử tế hơn và bình an hơn.

Cho nên nếu một ngày nào đó bạn ghé tiệm Phước Hưng ở Springfield vào tháng Sáu mà thấy ông chủ giục:

- Mua lẹ đi Nị, Ngộ phải về trồng rau!

Thì xin đừng ngạc nhiên. Bởi mùa hè tới rồi. Mà với những người “mê” làm vườn như chúng tôi, đó là mùa hạnh phúc nhất trong năm.